

Корчемна А. С.,

*студентка кафедри слов'янської та романо-германської філології
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

*Науковий керівник: **Шарагіна О. В.,***

кандидат філологічних наук,

*завідувачка кафедри слов'янської та романо-германської філології
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ В ПОЕТИЧНІЙ ЗБІРЦІ «ЗІВ'ЯЛЕ ЛИСТЯ» І. ФРАНКА

Поетична збірка «Зів'яле листя» є одним із найбільш відомих літературних шедеврів у творчості Івана Франка, де змальовано жіночі образи, які відображають різні сторони їхнього життя в українському суспільстві кінця – XIX початку XX ст.

Мета доповіді – схарактеризувати типологію жіночих образів у ліричній збірці «Зів'яле листя» І. Франка.

Митець змальовує три різні жіночі образи. Одна «лілея біла», «мов метелик», «невинна, як дитина»; друга – «гордая княгиня», «тиха та сумна», «мов святиня»; третя – «женщина чи звір», «сфінкс», «мара», «з гострими кігтями». Саме такі художні засоби (епітети й порівняння) І. Франко використовує, описуючи своїх коханих, що створює триєдність в наскрізному жіночому образі. Один тип жінки узагальнює безліч різноманітних відтінків: краси й мудрості, гордості й життєлюбства, непорочності й прихованої іронії.

Найголовнішим жіночим образом, віддзеркаленим у збірці, безумовно, є образ коханої. Кожна з героїнь поезій І. Франка відрізняється від своїх суперниць, хоча всі прекрасні та мають свою життєву історію. Усім їм притаманні певні життєві цінності (родина, кохання, суспільне визнання) та чітко сформовані світоглядні орієнтири, проте кожна з них залишає свій відбиток в чутливій душі поета, завойовуючи частинку його люблячого серця: «*Се не та сирота, що без мами блука, / Не голодний жебрак, моя зірко; / Се розпука моя, невтишима тоска, / Се любов моя плаче так гірко*» [2, с. 72].

Типологію жіночих образів характеризуємо крізь призму наукових праць Л. Білецького, М. Дубини, О. Круківської, О. Забужко, внаслідок чого виокремлюємо такі домінанти у їхній класифікації: Берегиня домашнього вогнища, Дружина, Мати, Ділова жінка, Феміністка, Наставниця, Стерва й Коханка.

«Створюючи символічні жіночі образи у “Зів'ялому листі”, І. Франко дотримується певної симетрії, згідно з якою жіночий ідеал одного рівня протиставляється відповідному типу фатальної жінки. Центральним образом у цій уявній “піраміді жіночих характерів” є ідеал жінки, вироблений фольклорною традицією» [3, с. 835]. Так, у своїх поезіях митець зосереджує увагу читачів на поведінці та соціальному статусі жінок крізь призму трагічності нерозділеного кохання.

Такий підхід до змалювання представниць слабкої статі надає можливість класифікувати жіночі образи за певними типами та віднести їх до чотирьох різних архетипів, запропонованих швейцарською психоаналітикинею Тоні Вольф: Мати, Гетера, Амазонка й Медіум, унаслідок чого ми зможемо не лише простежити розмаїття жіночих постатей в українській літературі, а й трактувати ідентичність та роль жінки в суспільстві загалом.

У «Зів'ялому листі» І. Франка створено узагальнений жіночий образ, до якого поет постійно лине серцем і душею, через який страждає і прагне викреслити зі свого життя. Страждає, бо кохає без взаємності, прагне забути, адже хоче позбутись надокучливого почуття: *«І ти прощай! Твого ім'я / Не вимовлю ніколи я, / В лице твоє не гляну! / Бодай не знала ти повік, / Куди се я від тебе втік, / Чим гою серця рану»* [2, с. 100]. Автор не ідеалізує жіночий образ лише за зовнішністю, але у своїх творах І. Франко «розглядає не тільки зовнішню красу, але й внутрішній світ жінки, її почуття та душевні стани» [1, с. 165].

Сталий образ жінки в українській літературі формувався століттями. «Берегиня сімейного затишку та добробуту» – саме такою поставала жінка у творчості багатьох українських письменників, зокрема А. Малишка, В. Симоненка, Г. Квітки-Основ'яненка, Д. Павличка, О. Довженка, Т. Шевченка та ін.

Жінки, змальовані І. Франком в його збірці «Зів'яле листя», руйнують таке стереотипне уявлення. *Перша* кохана жінка (Матір, Медіум, Берегиня домашнього вогнища, Дружина, Мати) є ніжною, уважною, терплячою й покірною, має добре й шире, а часом «колюче серце» (поезії «Не надійся нічого», «Якби знав я чари, що спинають хмари...»), «Ой ти, дівчино, з горіха зерня...»), але *друга* (Амазонка, Ділова жінка, Фенімістка, Королева) вже більш закрита, гордовита, недоступна («Тричі мені являлася любов», «Я не кляв тебе, о зоре», «Не боюсь я ні Бога, ні біса...»). За таку жінку потрібно боротися, адже вона недосяжна. Образ *третьої* жінки (Гетери, Наставниці, Стерви, Коханки) кардинально відрізняє її від попередніх: вона завжди імпульсивна й примхлива, однак це не заважає поетові

широ кохати («Ой ти, дубочку кучерявий...», «Полудне», «Зелений явір, зелений явір...»).

Отже, типологія жіночих образів у поетичній збірці «Зів'яле листя» різноманітна й базується на автобіографічних фактах із життя автора. Кожна з трьох змальованих письменником жінок (Мати, Амазонка, Коханка), є особливою, унікальною, багатогранною особистістю, що є виправданим у «трьох жмутках» поетичної збірки.

Список використаних джерел:

1. Франко І. Зів'яле листя: Лірична драма. Львів : Каменяр, 2003. 184 с.
2. Франко І. Зів'яле листя : Лірична драма. Київ – Бейрут : Посольство України в Ліванській республіці – ГО «Громада українців Лівану», 2017. 208 с.
3. Челецька М. «З богині жінчину зроблю, людину...». *Жіночі образи – «двійники» у поезії та прозі Івана Франка. № 2.* Львів, 2021. С. 832–844.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-340-1-18>

Овсяницька Г. В.,

аспірантка

Запорізького національного університету

Науковий керівник: Курилова Ю. Р.,

кандидатка філологічних наук,

доцентка кафедри української літератури

Запорізького національного університету

КРИМ ЯК ТОПОС ПОРУШЕНОЇ МЕЖІ В ДОРОБКУ С. ПОВАЛЯЄВОЇ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ЗАМІСТЬ КРОВІ»)

На сьогодні в науковому дискурсі актуалізуються різні підходи щодо висвітлення в матриці художнього тексту таких концептуальних вимірів як травма, пам'ять та історія. Ця тенденція є прямо пов'язаною з історичними та глобально-політичними умовами сучасності і зумовлена ними. До згаданих вимірів слід віднести постикальний вимір межовості, що передбачає конвергенцію географічного і ментального топосів через метафоричний у виразник порушених кордонів як особистісних/колективних меж, що апріорі у психології сприймається як травмотворчий чинник, здатний вплинути на